Dušan Vančura (9. 12. 1937 – 16. 4. 2020) Já vím, že už to všichni víte; tento článek taky není oznámením. V ten den jsem jako odpověď na esemesku s příslušnou zprávou nedokázal napsat nic víc, než banální, i když pravdivé sdělení, že je to strašně smutný a že to nedokážu zpracovat. Jasně, že už vím, že jakýkoliv čas, který je nám dán nad osmdesát, je nesamozřejmý dar, ještě víc nesamozřejmý, než ty dny před tím, ale já jsem nějak nedokázal o Dušanovi uvažovat jako o osmdesátníkovi. S jeho štíhlou sportovní postavou, stále stejným vzhledem a úsměvem, přesnými úsudky i pohotovými poznámkami a neutuchající aktivitou (znáte někoho druhého, kdo si po sedmdesátce založil kapelu?) – ne, měl jsem pocit, že v péči své mladé ženy i rodiny stále mládne.

Když jsem se konečně usebral k tomu začít psát tento článek, věděl jsem, že nechci psát klasický nekrolog s životopisem. Životopis najdou zájemci na Wikipedii; sice není až tak podrobný, ale je hodně opřený o článek Vaška Koblence, takže je úplně v pořádku. Určitě bych měl napsat, co jsem na Dušanovi nejvíc obdivoval a proč jsem si vážil jeho – snad mohu říct - pornmobile
přátelství, i když jsme se samozřejmě nevídali příliš často. Dušan byl velmi noblesní a přátelský člověk, na jeho blízkost jsem se vždy těšil, i když jsem věděl, že na sebe budeme mít pět minut. Cenil jsem si – jak naznačeno výše – jeho přesných, ostrých a pohotových úsudků, bavil mě jeho značný a specifický smysl pro humor. Obdivuhodné bylo, jak se zvolna, postupnou prací, ale nezpochybnitelně propracoval mezi textařskou špičku našich žánrů. Mně velmi blízká a zahřívající byla Dušanova láska k muzice. Pohybuji se skoro celý život mezi desítkami a desítkami muzikantů, ale takové potěšení, takovou radost, jako měl z muziky Dušan, to se vidí málokdy. Z veškeré muziky, ale nejvíc ze sborového zpívání. A samozřejmě jsem s úctou a láskou sledoval, jak Dušan tuto svoji muzikálnost uplatňoval v naší nejstarší a nejrespektovanější folkové kapele, které byl dlouhá léta součástí i jedním z tahounů.
Původně jsem si myslel, že na tomto místě bych mohl připojit nějakou tu vzpomínku, historku nebo třeba napsat, které Dušanovy texty mám nejradši a proč, ale pak mi naštěstí došlo, že si určitě radši přečtete ne to, co jsem řekl já, ale co řekl Dušan. Vlastně jsem s ním samotným provedl jen jeden opravdu velký časopisecký rozhovor, v prosinci roku 1997, k Dušanovým šedesátinám. Zato byl ale opravdu dlouhý a výživný; seděli jsme u kávy v Dušanově letenském bytě (asi bych ten dům už nenašel) a mně se odkrývaly zajímavé světy. Dušan se mi svěřil, že následující měsíc věnuje skládání textů pro desku Františka Nedvěda: že se na tu práci těší, Františka dobře zná, tak si myslí, že to dobře dopadne. No jo – ale co když se prý teď chvástá a dopadne to opačně? (Jednalo se o první album Františka Nedvěda ***Neváhej a vejdi***, BMG, 1998, prodáno cca 200 000 výlisků.) Všechno jsme si určitě říct nestačili, třeba mám poznamenáno, že Dušana mrzelo, že jsme si nepopovídali o tenisu, i když nevím, jestli bych mu v tom byl dobrým partnerem. Ve
Folk & Country 1998/1

se na rozhovor nakonec našla stránka a půl, takže mi zbyla spousta nezpracovaného materiálu. Dušan se do roka a do dne odstěhoval do Mirochova a jeho život nabral jiný směr. Přesto si myslím, že jeho tehdejší sdělení a názory pro vás mohou být zajímavé. Někde jsem si vypomohl pár větami z rozhovoru se
Spirituál kvintetem
z téhož roku a srovnal materiál do ucelenějších výpovědí. Tak si pojďme zavzpomínat.

V královském a reálném
Táta se po Mnichovu vracel z Užhorodu, kde působil jako soudce, přes Polsko, protože na Slovensku se dostal k moci Tiso a Slováci nepouštěli Čechy přes území Slovenska, takže se i s nábytkem vracel přes Polsko. Dneska se o tom prakticky neví. Táta přijel na jižní Moravu, kde jsme v Dačicích zůstali, kde jsem vyrůstal do patnácti let. Tátu jako soudce pořád překládali a on mně na moje otázky vysvětloval: To proto, Dušánku, oni soudce překládají, aby si nikde neudělal známosti. Jak se někde seznámí, tak potom soudí špatně a přeloží ho. Teprve když jsem byl v Praze, tak jsem se ptal kluků, kteří taky měli rodiče soudce: Taky vašeho tátu pořád překládají? A oni říkali: Ne, my jsme byli pořád v Moravské Třebové nebo támhle… ne. Tak jsem se po tom začal pídit a máma mně potom práskla, jak to je. Táta nechtěl do strany, tak ho honili sem tam a vyhazovali, až nakonec ho vyhodili od soudu úplně. Jeho první nesoudní štace byl Pelhřimov, tam už nebyl na soudě, tam skončil jako právní zástupce pelhřimovské nemocnice, takže aspoň dostal práci. My jsme byli celou dobu v Dačicích, to bysme se ustěhovali, kdybysme pořád sledovali toho našeho neposedného tatínka. Ale když ho potom vyhodili od soudu, tak už jsme viděli, že to je konec, že to je zřejmě už stabilní, že z nemocnice už ho snad nevyhoděj, tak jsme se přestěhovali za ním do Pelhřimova. Takže já jsem v Dačicích ukončil měšťanku a byl jsem přijat v Pelhřimově na gymnázium. Vím, že mě šokovalo - to bylo v jednapadesátém roce, noviny plné procesů s Horákovou, Clementisem a Slánským - že jsem byl přijat na gymnázium, které se jmenovalo Královské reálné gymnázium v Pelhřimově. Asi oficiálně ne, ale mělo to nějakou tradici, tak to prostě zachovávali - Královské reálné gymnázium v Pelhřimově, to se mně moc líbilo. Tam jsem nastoupil a myslel jsem si, že odmaturuju na gymnáziu, jenže za rok už se to jmenovalo jedenáctiletá střední škola a za druhý rok se to jmenovalo dvanáctiletá střední škola. Nakonec jsem tam odmaturoval a hned jsem šel do Prahy na studie. ***Texty bohužel komické***
Ve **VUS**u (Vysokoškolský umělecký soubor, pozn. red.) to bylo prostě nadšení a okouzlení. Zpívali jsme klasickou sborovou tvorbu, a to od Bacha až po moderní skladby, třeba Petra Ebena. A samozřejmě mezinárodní folklór, taková ta masa písní, která protékala všemi soubory tehdejší doby, tak ta samozřejmě VUSem protékala taky a taky jsme ji zpívali. A docela se nám to, i bych řekl, líbilo, protože ve VUSu byla spousta šikovných muzikantů, kteří nám to udělali stravitelný, udělali na to pěkné mnohohlasé úpravy - prostě ty písničky najednou zněly umělecky. I když samozřejmě, když si člověk dneska vybaví ty texty, tak je to až komické, že jo. „Hurá, svazáci, je to velká věc/zahoří v pravý čas vysoká pec./Hurá, zahoří plamen mírový/děkujem soudruhu Gottwaldovi.“ Dneska se na to dívám a říkám si: Cos to, chlapče, tenkrát dělal? Ale tenkrát mi to vůbec nepřišlo, protože než si člověk začal všechno dávat do souvislostí, tak mu to chvilku trvalo. I když to tušení jsme měli, samozřejmě. No a jakmile potom člověk poprvé vystrčil nos do západního zahraničí, tak už se, myslím, zhroutili i poslední skalní, takoví ti, co říkali: Kluci neblbněte, vždyť to je nesmysl. Aniž by člověk pronikl do ideologické problematiky toho systému, tak ta samotná vnější stránka, ten trh, který tam na člověka přímo dýchnul, tak ten okamžitě zapracoval. ***Když u nás Paul Robeson zpíval***

V roce 1956 byl v Praze černošský soubor Everyman Opera, někdy v těch letech se do Čech ještě importoval **Paul Robeson**. Představitel černošského zpěvu, který zpíval spirituály tím koncertním způsobem, čili piano, on v černém s motýlkem a zpíval
Deep River
nebo
Mississippi, Kočárku, ke mně leť
- prostě tyhlety klasické, dneska bych řekl nejprofláknutější spirituály, které už člověk nemůže pomalu ani slyšet, natož je zpívat, protože už je to moc známé. On byl tenkrát pro nás reprezentantem černých zpěváků spirituálů. Neměli jsme ani ponětí o tom, že by existovaly nějaké černošské bohoslužby, kde se ty spirituály zpívají úplně jiným způsobem, jak jsme se měli možnost přesvědčit se Spirituálem v Clevelandu na mši, na kterou asi nikdo z nás nezapomene. Třiapůlhodinová mše plná pulzování, rytmu a extáze, to je prostě zážitek. Vyprávět by o tom mohla Irena Budweiserová, která tam vzlykala do mého kapesníku a říkala - já už nikdy nebudu zpívat, já jdu k poště. V člověku to opravdu vyvolává mindráky, to je úžasný.

Byl jsem nucen si ho založit

Spirituál kvartet se mi strašně líbil a řek jsem si, že musím taky. Já všude prezentoval, že jsem to zakládal ze závisti, ale pravda je asi ta, že jsem strašně toužil taky zpívat v takovémhle ansámblu, a protože mně nikdo nenabídl účast, tak jsem byl nucen si ho založit sám a vybral jsem si kluky, kteří byli podobně spříznění, kluky z VUSu - a tak jsme to provozovali. Musím říct, že nám to šlo hůř než Spirituálu. Měli před náma rok nebo dva náskok, měli větší praxi a byli větší muzikanti, než jsme byli my. Myslím, že je poctivý říct, že byli vždycky lepší, ale radost ze zpívání jsme v **Antikvartetu** měli stejnou. Myslím si, že na tom se to neprojevuje. Účelu zazpívat si ty krásné věci sborově nebo vícehlasně bylo dosaženo. Zpívali jsme samozřejmě spirituály, já jsem hledal ve zpěvníkách a Tichák byl tak hodnej, že mně nějaké půjčil. Já jsem z toho něco vybíral a upravoval jsem to takovým tím způsobem bližším bělošskému sborovému pojetí, bělošským sborovým úpravám, protože jsem tenkrát ještě nevěděl, jak napsat něco, aby to znělo tak jako Everyman Opera. Sóla se tam zpívaly bělošským způsobem a ten sbor byl upravený, téměř jako bych upravoval Bacha, takže to znělo velice podivně. Takový zvláštní mix. Bylo to jenom vokální, my jsme tam nikdo na kytaru nehrál, to jen tak pozdějc jsem se naučil z nutnosti pár akordů, abych byl schopný vůbec něco nějakým jednoduchým způsobem doprovodit. Všechno to bylo postavené na sborovém vokálu. Myslím, že mám ještě někde nějakou pásku, kde jsme si nahráli asi pět nebo šest písniček z té doby. Někde to mám určitě založený, ale jestli to najdu, rozhodně to nezveřejním. ***Ústa utlačovaných černochů***

